

KURJER WILEŃSKI

Rok V.

NIEZALEŻNY ORGAN DEMOKRATYCZNY.

Nr. 20 (1067)

Sobota dnia 28-go stycznia r. b.

DOROCZNA REDUTA ARTYSTYCZNA

ARTYSTÓW TEATRU POLSKIEGO.

SALONY KASYNA GARNIZONOWEGO.

Bilety nabywać można za okazaniem zaproszeń w godz. 12—2 i 5—7 w. w cukierni W. P. Sztrala.

IX-ty DOROCZNY BAL AKADEMICKI

pod protektoratem p. Wojewody Władysława Raczkiewicza oraz J. M. Rektora U. S. B. Dr. Stanisława Pigionia

odbędzie się w dniu 2-go lutego r. b. w Salonach Kasy Garmizonowego.

NOWA PODSTAWA.

Kampania przedwyborcza ciekawa z reguły jako przegląd sił politycznych zabiegających o uznanie wobec mas obywatelskich tym razem posiada jedną dodatkową znamioną cechę. Jest nią fakt, że do czynnej pracy politycznej zgłosiły się grupy jeśli nie całkowicie nowe, jako formacja polityczna wogóle, to nowe w tem znaczeniu, że po raz pierwszy w Polsce Odrodzonej występują jako odrębne, wyraźnie zadeklarowane siły polityczne zgłaszające swój akces do pracy państwowej.

Do ostatniego Sejmu włącznie wszystkie grupy społeczne i polityczne można było zgrubnie podzielić na dwa obozy: prawicowo-zachowawczy i radykalno-lewicowy. O ile w tym drugim obozie zróżnicowanie było znaczne, gdyż interesy tej samej grupy społecznej reprezentowało kilka nierzadko stronnictw stopniujących radykalizm swego programu, o tyle po prawej stronie przewodziło i monopol na wszystkie odcienie, na wszystkie kierunki prawicowe usiłowała utrzymać w swoich rękach Narodowa Demokracja występująca w Odrodzonej Polsce, pod chytrych obmyślaną nazwą Związku Ludowo-Narodowego.

Nazwa ta obmyślana była istotnie ze względów taktycznych. Lud i naród. Lud — ze względu na konieczność pewnych kompromisów wobec potrzeb społecznych szerszych mas, naród — ze względu na chęć opanowania wszystkich żywiołów zachowawczy i społecznie i politycznie.

To też dzięki temu stanowiły rzeczy podczas wyborów do poprzednich Sejmów w imieniu całego obozu prawicowego wysuwała się na pierwsze czoło Endecja, występując jako reprezentantka zarówno nacjonalistów polskich, obszarników, kapitalistów, konserwatystów wszelkiego odcienia, stanu średniego i mieszczaństwa wogóle. Niekiedy z tych grup jak wielkie ziemiaństwo, jak sfery gospodarcze, oficjalnie stały na uboczu życia państwowego, powierzając przeprowadzenie swoich postulatów przywódcom politycznym Endecji, którzy równocześnie podejmowali się reprezentować i nacjonalistów, i próbowali uchodzić za obrońców średniego rolnika, rzemieślnika i robotnika. Spowodowało to, że do wyborów stawały nie wyraźnie wyodrębnione grupy społeczne z wyraźnym programem społecznym, lecz wielka mafia polityczna, która jednakowo podejmując się bronić wszystkich tych tak różnych, że aż nierzadko sprzecznych interesów społecznych, miała w istocie na względzie nie te właśnie interesy tylko opanowanie władzy w państwie, aby we właściwej chwili, odrzucając wszystkie pozory na stronę, ukazać istotne swe oblicze — mafię szowinistyczno-nacjonalistycznej, pozbawionej pozytywnego programu wobec palących zagadnień państwowych.

Charakteryzując pokrótce stan rzeczy do maja 1926 r. stwierdzić należy, że wśród tej części społeczeństwa, w której ze względu na jej interesy materialne i strukturę społeczną przeważały t. zw. prawicowe kierunki polityczne, grasowała endecja, ludząc wszystkich skutecznością swojej akcji na rzecz tych interesów i oszukując kolejno każdą z nich. Musiało to w końcu doprowadzić do przesłania w pa-

stwie. Przesilenie to, szczęśliwie rozstrzygnięte przez przewrót majowy, było ostatecznym fiaskiem przewrotnej i obłudnej taktyki endecji. I ziemianin, i przemysłowiec, i kapitalista i wszystkie wreszcie te warstwy społeczne, które reprezentują tendencje zachowawcze w państwie stwierdziły ponad wszelką wątpliwość, że *faktor polityczny*, jakim była dla nich *endecja* jest *szkodliwy i zbędny*, że jedyna zdrowa droga do realizacji tych poglądów i potrzeb realnych prowadzi nie poprzez intrygi polityczne, ale poprzez jasne zadeklarowanie swego programu, przy jednym zasadniczym założeniu, że niezależnie od różnicy poglądów społecznych i politycznych wszystkie grupy społeczne muszą omawiać swe sprawy na wspólnej podstawie *interesu państwowego*. Zrozumienie tej jedynej drogi, prowadzącej do uzgadniania różnych interesów w ramach tego samego państwa podczas obecnych wyborów, przejawia się w całej pełni. Bogactwo kierunków politycznych, jakie przystępują samodzielnie do wyborów, jest istotnie uderzające, jeśli porównać wybory poprzednie.

Po raz pierwszy więc stają jawnie i otwarcie do pracy w państwie i konserwatyści i sfery gospodarcze i stany średnie, nie uciekając się do żadnych pośredników, nie kryjąc się na uboczu, lecz owszem z pełnym poczuciem odpowiedzialności. Grupy te, przystępując do wyborów, stwierdzają tem samem, że biorą na siebie w odpowiedniej części odpowiedzialność za losy państwa.

Jeśli mówimy tak obszernie o prawicowych ugrupowaniach społecznych, to przedewszystkiem dlatego, że ugrupowania radykalno-lewicowe są w Polsce dostatecznie zróżniczkowane i że po tej stronie społeczeństwa nie było przejawów działalności mafi politycznej, która by usiłowała zmonopolizować przedstawicielstwo różnych kierunków politycznych dla celów czysto partyjnych.

Dlatego też, stojąc na stanowisku obiektywnego obserwatora rozwoju polskiego życia politycznego, należy wyrazić głębokie zadowolenie, że minął wreszcie niezdrowy okres faktoriów politycznych. Państwo tylko wówczas rozwija się zdrowo, jeśli wszystkie grupy społeczne biorą na siebie odpowiedzialność za nie, nie kryjąc się ze swoimi poglądami, jeśli deklarują gotowość otwartej obrony swych interesów, a przez to otwarcie biorą na siebie odpowiedzialność za swój stosunek do państwa.

Powstanie *Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem* jest najlepszym objawem politycznego uzdrowienia Polski. Spotkały się w nim różne kierunki polityczne i społeczne nie poto, ażeby zatajać swe programy lub podstępnie z nich rezygnować, lecz aby zadeklarowały je wyraźnie, znaleźć w zetknięciu się z innymi poglądami możliwość urzeczywistnienia swych poglądów i potrzeb w rozmiarach, na jakie pozwala interes państwa.

W ten sposób dla różnorodnych kierunków politycznych i grup społecznych powstała nowa *wspólna podstawa* — *interes państwa*, a nie, jak dawniej, *wspólny*, a *niesumienly faktor*.

Odszkodowanie za akcję gen. Żeligowskiego likwidacja „sprawy wileńskiej”.

RYGA, 25.I. (Ate). „Tedeja Bridi” donosi z Kowna, iż w litewskich kołach politycznych bardzo obszernie omawiana jest treść odpowiedzi Waldemarsa na notę polską. Na pierwsze miejsce tych komentarzy wysuwa się sprawa pretensyj o odszkodowanie za akcję gen. Żeligowskiego, ponieważ o pretensjach tych nikt przez osiem lat nie mówił.

Obecnie uważają w Kownie, iż wobec konieczności rokowań z Polską jest to jedyny sposób likwidacji „sprawy wileńskiej”. Litwa rezygnuje ze swych pretensyj do Wilna i wzamian za to chce wytargować od Polski odszkodowanie.

„Tedeja Bridi” wyraża przekonanie, że to żądanie Waldemarsa zostało powzięte pod wpływem dyplomacji zagranicznej. Wysłanie sprawy odszkodowania za akcję gen. Żeligowskiego jest ukrytym żądaniem odszkodowania za Wilno, którego to żądania na rokowaniach Litwa nie mogłaby otwarcie postawić.

Waldemaras w Berlinie.

BERLIN, 25.I. (Pat). O godz. 8 ej min. 40 rano przybył tu premier Waldemaras wraz ze swą małżonką. W ciągu przedpołudnia premier litewski Waldemaras złożył oficjalną wizytę w urzędzie Spraw Zagranicznych Rzeszy, gdzie o godz. 11-iej odwiedził ministra Spraw Zagranicznych d-ra Stresemanna i sekretarza stanu w urzędzie Spraw Zagranicznych p. v. Schuberta, potem zaś Waldemaras złożył wizytę kanclerzowi Rzeszy d-rowi Marxowi. W południe sekretarz stanu p. v. Schubert we własnym i min. Stresemanna imieniu rewizytował premiera Waldemarsa. Inauguracją narad politycznych będzie zapowiedziane na dziś o godz. 5-ej po poł. spotkanie Waldemarsa z min. Stresemannem w urzędzie Spraw Zagranicznych. Właściwie rokowania handlowo-polityczne rozpoczną się w dniu jutrzejszym. W piątek Waldemaras ma być przyjęty na audiencji przez prezydenta Hindenburga.

Przeciwko alarmom Landsbundu.

BERLIN, 25.I. (Pat). Omawiający wczorajszy protest przedstawicieli Landsbundu przeciw zawarciu traktatu handlowego z Polską, zbliżona do min. Stresemanna, „Tägliche Rundschau” pisze: „Będzie bardzo pożytecznym, jeżeli wskażemy, iż platforma, na której p. Hermes prowadzi obecnie rokowania z Polską została jednomyślnie zatwierdzona przez cały gabinet Rzeszy, tem samem zaś stanowi ona również pogląd niemieckiego ministra wyzienia. Jest rzeczą samą przez się zrozumiałą, że woli rządu niemieckiego doprowadzenia z Polską rokowań na tej wła-

śnie podstawie nie może w niczem zmieścić prywatne oświadczenie przedstawicieli Landsbundu.

W interesie rolnictwa niemieckiego, którego ciężka sytuacja spotyka się powszechnie z pełnym zrozumieniem, należałoby więc ostrzec te koła agrarne przed przeciąganiem struny i przed ogłaszaniem alarmujących programów, które w tej formie, w jakiej ukazało się oświadczenie Landsbundu, mogą tylko spowodować protest ze strony innych kół niemieckich, a tem samem zaszkodzić interesom rolnictwa niemieckiego.”

Polityczna podróż ministra Spr. Zagr. Rumunji.

MEDJOLAN, 25.I. (Pat). Rumuński minister Spraw Zagranicznych Titulescu oświadczył przedstawicielowi „Corriere della Sera”, że zamierza pozostać w Rzymie do piątku, gdzie będzie gościem rządu włoskiego, a następnie odwiedzi Briand’a i Stresemanna. Minister Titulescu chce przedstawić stołecznym europejskim szczerą chęć Rumunji do współpracy pokojowej na zasadach

status quo. Udaje się do Rzymu, oświadczył minister rumuński, aby otworzyć i lojalnie rozmówić się z Mussolinim w sprawach interesujących oba państwa. Spodziewam się, że stosunki włosko-rumuńskie dzięki tej wymianie zdań wzmacnią się i rozszerzą. Polityka Małej Ententy ma na oku wyłącznie cele defenzywne, tak samo zresztą, jak i nasze przymierze z Polską.

Proces ks. prałata Skalskiego.

MOSKWA, 25-I. (Pat). We wtorek dnia 24 b. m. późnym wieczorem przed wojskowym kolegium Najwyższego Sądu Związku Sowieków rozpoczęła się rozprawa ks. prałata Skalskiego, który został pociągnięty do odpowiedzialności z art. 54 k. k. Sowieków.

Przewodniczy rozprawie Ulrich. Obrady toczą się przy drzwiach zamkniętych. Oskarża starszy pomocnik prokuratora Najwyższego Sądu Zw. Sow. Katanjan. Broni ks. prałata członek moskiewskiego kolegium obrończego Kariatin.

Proces ks. prałata Skalskiego poprzedzony był w prasie sowieckiej zacięłą kampanją przeciwko duchowieństwu polskiemu w ZSRR wogóle.

Miedzy innymi 19 stycznia r. b. ukazał się w „Izwiestjach” artykuł p. t. „Polskiej szpionki Skalskiej”, w którym niejaki Morozow charakteryzuje działalność rzekomo antysowiecką całego duchowieństwa katolickiego w Zw. Sow. przypominając procesy miński i leningradzki przeciwko księżom katolickim z arcybiskupem Cieplakiem na czele.

Księdzu Skalskiemu autor artykułu zarzuca agitację przeciwko władzy sowieckiej, organizowanie jawnej propagandy pro-polskiej, oraz okazywanie materialnej pomocy osobnikom, których władze sowieckie uważały za przedstawicieli polskiego wywiadu.

MOSKWA, 25-I. (Pat). Tass donosi. W czasie wstępnego przesłuchania ks. Skalskiego ten ostatni zaznaczył, że jest obywatelem Zw. Sow. i że swą urzędową działalność wykonywał stale na Ukrainie.

Na wniosek prokuratora Katanjana, sąd postanowił dołączyć do aktów szereg dokumentów, między innymi listy ks. Fedukowicza do Papieża, oraz listy ks. arcybiskupa Cieplaka pisane z Rzymu.

Ogłoszenie deklaracji o potępieniu wojny.

PARYŻ, (Pat.) Ambasador francuski w Stanach Zjednoczonych Claudel zawiadomił telegraficznie, że odpowiedź

francuska na notę Kelloga dotyczącą postawienia wojny poza prawem, zostanie ogłoszona niezwłocznie po doreczeniu.

Tarnopol przesyła Marszałkowi wyrazy czci i żołnierskiego przywiązania.

(Tel. od wł. kor. z Warszawy).

Zjazd delegatów Związku Legionistów, Zw. Strzeleckiego, Zw. Naprawy Rzeczypospolitej okręgu wyborczego tarnopolskiego, odbyty dnia 22 stycznia 1928 r. przesłał premierowi rządu Marszałkowi Piłsudskiemu wyrazy głębokiej czci i żołnierskiego posłuszeństwa.

Posiedzenie Inauguracyjne Głównej Rady Naprawy Ustroju Rolnego.

WARSZAWA, 25.I. (Pat). Dnia 30 b. m. pod przewodnictwem p. ministra Reform Rolnych p. prof. Witolda Staniewicza odbędzie się o godz. 10-iej rano w gmachu Ministerstwa Reform Rolnych posiedzenie inauguracyjne Głównej Rady Naprawy Ustroju Rolnego.

P. minister Staniewicz otworzy posiedzenie Rady przedstawiając ogólnie rys całokształtu działalności Ministerstwa Reform Rolnych, poczem p. nacelnik Woliński zreferuje szczegółowo sprawę stosunków agrarnych w Polsce, a dyr. inż. Kawiński — działalność Urzędów Ziemskich w okresie od 1918 do 1927 r. włącznie. Następnie p. min. Staniewicz przedstawi program prac na najbliższy okres. Do Rady Głównej Naprawy Ustroju Rolnego p. minister powołał szereg przedstawicieli społeczeństwa, wybitnych znawców stosunków agrarnych.

Prace komitetu ekspertów do spraw ograniczeń przywozu i wywozu.

WARSZAWA, 25.I. (Pat). Dn. 30 b.m. rozpoczną się w Genewie prace komitetu ekspertów do spraw ograniczeń przywozu i wywozu spowodowanych przepisami weterynaryjnymi.

Komitet powyższy zbiera się w wykonaniu uchwały międzynarodowej konferencji ekonomicznej oraz postanowień międzynarodowej konwencji anty-reglamentacyjnej z listopada 1927 r. i odnosnych decyzji Rady Ligi i komitetu ekonomicznego.

Celem prac komitetu ekspertów jest ustalenie w płaszczyźnie międzynarodowej gwarancji, jakie mogą dać państwa eksportujące produkcję hodowlaną dla zabezpieczenia państw importujących przed zawaleniem zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz ułatwień przy przywozie, które na podstawie tych gwarancji mogą przysłać państwa importujące.

Ze strony Polski został zaproszony przez sekretariat Ligi Narodów do udziału w pracach komitetu p. J. Nowak b. premier profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Międzynarodowego Biura Pracy.

Międzynarodowe Biuro Pracy wydało obszerne studium o przymusowym ubezpieczeniu od chorób.

Dla stworzenia tak doniosłego dzieła, Biuro Pracy poszło za wskazówkami, które w r. 1925-ym udzieliła mu Międzynarodowa Konferencja Pracy podczas VII-jej sesji. Uchwala wówczas powzięta skłaniała Biuro do kontynuowania swych prac informacyjnych odnośnie do ubezpieczeń społecznych, kładąc nacisk na to, iż informacje zebrane i opublikowane mają odnosić się nie tylko do rozwoju ustawodawstwa, ale do rezultatów osiągniętych z jego zastosowania. Celem wykonania tego programu Biuro Pracy zanalizowało nie mniej niż 350 ustaw z regulaminów, 220 raportów i innych dzieł, napisanych ogółem w 16 językach.

Z dzieła tego wynika, iż ubezpieczenia spełniają coraz lepiej swoją funkcję w ochronie zdrowia rodziny robotniczej i zdolności produkcji pracowników, przez rozszerzenie sfery ubezpieczonych i udoskonalenie systemu.

PRZEGLĄD BAŁTYCKI

Nr 25

LITWA.

Litewskie kopalnictwo torfu.

Jedynym bodajże kopalniem bogactwem Litewskiej Republiki jest torf. Pokłady torfu zajmują około 180.000 hektarów przestrzeni, czyli około 4% terytorium Republiki i, w mniemaniu litewskich ekonomistów, mają zastąpić drzewo opałowe, którego zapasy zastraszają się zmniejszają w ostatnich latach, oraz wyrugować importowany węgiel kamienny. Toteż eksploatacji torfowisk poświęca się wiele uwagi. Dotychczasowe wysiłki nie przyniosły rezultatów, odpowiadających pokładom nadziejom, jednakże pewien postęp daje się zaobserwować. W ciągu pierwszych 10-ciu miesięcy r. 1927 produkcja torfu wyniosła 80.000 tonn, wobec 71.000 tonn, wykopanych w r. 1926. Wobec tego zacytujemy niżej pewne cyfry, podane przez wice-konsula Stanów Zjedn. Ameryki w Kownie p. Geritty w jego raporcie, przeznaczonym dla Departamentu of Commerce w Waszyngtonie, a poświęconym przemysłowi torfowemu na Litwie.

Z wyżej wymienionej cyfry 180.000 hektarów torfowisk, najbardziej bogate znajdują się w okolicy Szawel. Następne pod względem swego znaczenia są torfowiska marjampolskie. Tylko nieznaczna część torfowisk jest eksploatowana.

Tereny eksploatacyjne w chwili obecnej zajmują około 21.700 hektarów, zawierających 618.000 m.³ mokrego torfu i 200.000 tonn torfu suchego. Przeciętna głębokość pokładów wynosi 2,26 m. w okolicy Szawel i 4,81 m. w okolicy Poniewieża. Gatunek torfu jest różny. Około 30% litewskich torfowisk posiadają torf ostatecznie sformowany, podczas, gdy 30% torfowisk mają materiał zmieszany z błotem, zaś 40% zawierają torf włóknisty. Gatunek torfu sformowanego już, należy uważać za zadawalniający. Daje on około 2,47% popiołu, aczkolwiek niższe kategorie tego torfu dają 6,7% i 10,09% popiołu. Torf dający ponad 20% popiołu nie jest eksploatowany. Ilość kaloryj ciepła, dostarczanego przez torf litewski jest zadawalniająca i wynosi od 2.800 kaloryj do 4.500 kaloryj.

Torf jest używany w niektórych powiatach (Wilkowyski) przez włościan. Drobna eksploatacja torfu jest obliczana na 200 m³ rocznie. Na szerszą skalę torf zaczął być używany dopiero w r. 1921, w związku z zaznaczającym się brakiem drzewa opałowego.

W chwili obecnej istnieje 9 przedsiębiorstw kopalnictwa torfu. Zatrudniają one w sezonie letnim i jesiennym około 1.200 robotników. Dzienna płaca robocza wynosi od dol. 0.70 do dol. 1,20 dla mężczyzny i od dol. 0.30 do dol. 0.60 dla kobiety.

Wyniki produkcji przedstawiały się w sposób następujący:

rok	przy zastosowaniu maszyn	ręcznie	razem
1921	4.500	38.000	42.500
1922	13.000	43.000	56.000
1923	27.000	45.000	72.000
1924	27.000	50.000	77.000
1925	27.000	50.000	77.000
1926	21.000	50.000	71.000
1927	29.000	51.000	80.000

Około połowy produkcji, dokonywanej przy zastosowaniu maszyn, jest uskuteczniane przez litewskie koleje państwowe i używane dla opału lokomotyw. Koszty tej produkcji wahają się od dol. 2,40 do dol. 2,80 za tonnę wraz z kosztami transportu do najbliższej stacji kolejowej. Koszt własny całkowity wynosi dol. 3,60 za tonnę.

Jak podawaliśmy wyżej, eksploatacja torfowisk korzysta z pomocy rządowej. Istnieje specjalny urząd mający na celu popieranie tej gałęzi kopalnictwa. Zadania urzędu są szerokie i przewidują: poszukiwania torfowisk, ich eksploatację, dozór i pomoc techniczną, opracowywanie statystyk dotyczących produkcji i zużycia torfu. Większość z przedsiębiorstw kopalnianych korzysta z subsydjów państwowych.

Podając powyższe dane nie możemy nie zauważyć, że wysiłki rządu litewskiego, aczkolwiek chwalebne w swej intencji popierania bilansu handlowego Litwy, nie mogą być uważane za drogę do rozstrzygnięcia sprawy paliwa przemysłowego na Litwie. Zastosowanie węgla kamiennego w cały szeregum gałęzi życia gospodarczego, raczej zwiększy się winno w latach najbliższych. Zastosowanie torfu ograniczy się w najlepszym wypadku do tych gałęzi aktywności gospodarczej, w których nie jest wymagana szczególnie wysoka temperatura palenisk. Jednakże w wypadku, gdy torf zastąpi przynajmniej częściowo drzewo opałowe, będzie to niewątpliwym plusem w odniesieniu do oszczędzania lasów litewskich. Wobec tego należy zapisać rozwój eksploatacji torfowisk i plus gospodarki litewskiej, z zastrzeżeniem szeregu obiektywnej co do produktywności subsydjów, udzielonych eksportatorom torfowisk.

T. Nagurski.

ŁOTWA.

Handel morski Łotwy z Polską i Gdańskiem.

Przywóz z Polski do Łotwy drogą morską stale wzrasta. Wzrasta też odnośny odsetek zarówno w przywozie morskim Łotwy, jak i całkowitym imporcie z Polski do Łotwy.

Przywóz ten drogą morską wyrażał się w roku 1926 ilością 88.515 ton przywiezionego z Polski towaru wartości 4.600 tysięcy lat, stanowiąc 2,28 procent wartości całego importu morskiego Łotwy oraz 28 procent całego importu z Polski do Łotwy.

Udział pocztowy poszczególnych portów łotewskich w przywozie morskim z Polski do Łotwy jest następujący: Ryga 76,8 procent; Lipoawa 18,7 proc.; Windawa 1,6 proc. oraz Hajnasz 2,9 proc.

W roku 1926 zmniejsza się znaczenie Rygi i zwiększa się znaczenie Lipawy oraz Hajnasza w imporcie drogą morską z Polski do Łotwy. Jak również widzimy import przez Hajnasz przewyższa znacznie import przez Windawę.

Tonnażowo udział poszczególnych portów łotewskich w imporcie morskim z Polski do Łotwy w roku 1926 jest następujący: Ryga—68,381 ton wartości 3.529 231 lat; Lipawa 12,642 ton; Hajnasz — 7,108 ton oraz Windawa 385 ton.

Eksport zaś z Łotwy do Polski drogą morską stale się zmniejsza. Zmniejsza się odnośny odsetek zarówno w eksporcie morskim Łotwy, jak i całkowitym eksporcie z Łotwy do Polski.

Wywóz ten drogą morską wyrażał się w roku 1926 ilością 126 ton wywiezionego z Łotwy do Polski towaru wartości 210,278 lat, stanowiąc zaledwie 0,13 procent wartości całego eksportu morskiego Łotwy oraz 6 procent wartości całego eksportu z Łotwy do Polski.

W wywozie do Polski towarów łotewskich największą rolę odegra port

lipawski, pozatem port ryski ma tylko pewne znaczenie.

W stosunku do Gdańska zaznaczyć należy, że łotewska statystyka handlu zagranicznego dopiero w roku 1923 zaczęła prowadzić odrębną rubrykę gdańską, dotąd bowiem Gdańsk i Klaipeda figurowały razem.

Dane odnośnie handlu morskiego Łotwy z Gdańskiem w roku 1926 są następujące przywieziono z Gdańska do Łotwy 95.570 ton towarów, wartości 6.922 tysięcy lat co stanowi 3,44 procent wartości całego importu morskiego do Łotwy oraz 97 proc. wartości całego importu do Łotwy z Gdańska.

Import z Gdańska do Łotwy drogą morską stale wzrasta — wzrasta odnośny odsetek zarówno w imporcie morskim Łotwy, jak i całkowitym imporcie z Gdańska do Łotwy.

Udział procentowy poszczególnych portów łotewskich w imporcie morskim do Łotwy z Gdańska jest następujący: Ryga 82,10 proc., Lipawa 17,8 procent i Windawa 0,10 proc.

Znaczenie Rygi w imporcie morskim z Gdańska stale się zwiększa, natomiast zmniejsza się znaczenie Lipawy; import z Gdańska przez Windawę jest minimalny.

Eksport z Łotwy do Gdańska drogą morską znacznie się zmniejszył. Zmniejsza się odnośny odsetek zarówno w eksporcie morskim z Łotwy do Gdańska, jak i ogólnym eksporcie z Łotwy do Gdańska. W eksporcie tym Ryga figuruje w 96,69 procentach, Lipawa zaś w 3,31 procentach.

Ogółem przewieziono drogą morską z Łotwy do Gdańska w roku 1926 180,959 kg. towarów, łącznej wartości 176,944 lat.

Uwagi w sprawie handlu lnem.

Kwestia uzgodnienia i skoncentrowania sprawy sprzedaży lnu przez państwa wschodnio-europejskie po raz pierwszy została poruszona w roku 1922. Powstał wtedy projekt utworzenia w Rydze specjalnego, wspólnego dla kilku państw, organu dla handlu lnem. Projekt ten jednak nie doszedł do skutku i do tej sprawy powrócono dopiero częściowo w roku 1925, gdy debatowano nad ustaleniem wspólnych cen na len eksportowy, oraz w marcu 1927, gdy uzgodniony został projekt konwencji łotewsko-rosyjskiej w tej sprawie.

Projekt ten przewiduje powstanie w Rydze mieszanej towarzystwa łotewsko-rosyjskiego dla eksportu lnu. Len łotewski i rosyjski miał być sprzedawany w Rydze przyczem państwa te zachowują swoje marki i asortymenty by pochodzenie lnu mogło być w każdej chwili określone. Sumy uzyskane od sprzedaży lnu stanowią własność odnośnych państw, przyczem Rosja siewiecka miała dostarczyć trzy czwarte, a Łotwa jedną czwartą ogólnej ilości towaru. Od sumy sprzedaży przewidywało się potrącenie w kwocie 5 proc. ogólnej sumy; pieniądze te miały pozostawać we wspólnym kasie obu państw do końca roku operacyjnego. Sumy te miały pokrywać wspólne wydatki manipulacyjne.

Zarząd towarzystwa według omawianego projektu składa się z dwóch przedstawicieli Rosji siewieckiej oraz jednego przedstawiciela Łotwy, przyczem uchwały zarządu winny być jednolite. Rada towarzystwa natomiast składa się z pięciu przedstawicieli Rosji siewieckiej i czterech delegatów Łotwy, przyczem dla ważności uchwał wymagana jest większość 2/3 głosów.

Rada rostrząsa wszystkie kwestie zadnicze, ustanawia ceny na poszczególne gatunki lnu oraz decyduje w sprawach nierozstrzygniętych przez zarząd. Zarząd zaś

prowadzi wszelkie operacje, związane z handlem lnem. Sąd polubowny rozstrzyga kwestie sporne z podłożem materialnym, a to na podstawie miejscowych praw i uzusów.

Obecnie opracowany przez Ministerstwo Skarbu projekt konwencji łotewsko-rosyjskiej w sprawie handlu lnem oraz projekt statutu wyżej wspomnianego towarzystwa zostały zatwierdzone przez Radę Ministrów i muszą być przedłożone Sejmowi. Łotewskie Ministerstwo Skarbu również podpisało osobną prowizoryczną umowę z Rosją siewiecką dotyczącą wspólnych cen na len przeznaczony do eksportu. Treść jednak tej umowy nie została podana do wiadomości publicznej.

Dowiadujemy się jednak, że sfery gospodarcze Łotwy dość sceptycznie zapatrują się na zawarcie powyższej konwencji, gdyż powstała wątpliwość czy Łotwa i Rosja siewiecka w rzeczywistości decydować będą o cenach na rynku wszechświatowym. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że wspomniane państwa produkują łącznie 50.000 tonn lnu czyli jedną trzecią produkcji wszechświatowej.

Opinia publiczna wątpi też czy Rosja siewiecka wykona obietnicę przewożenia lnu przez Łotwę, gdyż wiadomym jest, że „Luocentr” buduje olbrzymie składy dla lnu w Leningradzie, gdzie pomieści zgórą 25 tys. tony, gdzie prawdopodobnie też zamierza skoncentrować swój len przeznaczony na wywóz.

Najbardziej znanym jest fakt, że Ministerstwo Skarbu Łotwy nosi się z zamiarem po wejściu w życie tej umowy z Rosją siewiecką, zakupienia całego urodzaju lnu w Estonii i na Litwie by wpłynąć w ten sposób decydująco na ceny na len na rynku wszechświatowym.

Gospodarstwo mleczarskie na Łotwie.

Podstawą gospodarstwa wiejskiego na Łotwie jest chów bydła. Łotwa ma obecnie 966.000 krów dojnych, które składają się na około 40.000 spółdzielni mleczarskich.

Ciekawe jest zestawienie ilości spółdzielni, przedsiębiorstw prywatnych mlecznych z ilością wyrobianego masła i sera oraz w jaki sposób eksport tych artykułów wzrasta na Łotwie z roku na rok wykazmy to liczbami:

	Dostarczono mleka	przedsiębiorstw	razem
	spółdzielni	prywatn.	
w roku	mlecz.	prywatn.	razem
1924	16.143	3.711	13.854
1925	27.062	5.328	32.390
1926	38.648	5.297	43.945

Odpowiednio wzrastał też obrót mlekiem i to potrójnie w ciągu trzech lat.

	Ilość mleka w milionach kg.	prywatn.	razem
	w spółdz.	przedsiębiorstw	
w roku	mlecz.	prywatn.	razem
1923	64.7	14.9	79.6
1924	94.9	18.3	113.2
1925	172.1	29.7	201.8
1926	255.9	32.0	287.9

94 proc. całego mleka zużywa się na produkcję masła.

Z pozostałej reszty sprzedaje się większą część jako mleko świeże, produkcja więc sera jest znikoma.

Produkcja masła ułożyła się następująco (w mil. kg.):

	spółdzielni	prywatn.	razem
	mleczn.	przedsiębiorstw	
w roku			
1923	2.7	0.4	3.1
1924	3.7	0.5	4.2
1925	7.0	0.9	7.9
1926	10.3	0.9	11.2

Masło, jak wiadomo, jest najważniejszym artykułem wywozowym Łotwy. Szybki wzrost tej produkcji widoczny jest z następującego zestawienia:

	Wywieziono w roku	za	2.7 mil. latów
1922	1.032 to.		
1923	2.902 „	9.2	„
1924	3.666 „	14.03	„
1925	7.154 „	30.2	„
1926	10.135 „	37.4	„

Łotewskie projekty budżetowe z trzech ostatnich lat.

Łotewski gabinet przedłożył parlamentowi projekt nowego budżetu, który wynosi 160.552.000 latów, a więc w sumie przewyższa niewiele budżet z 1927-28 podany w wysokości 159.1. Aby uzgodnić dochody i rozchody, wniesiono kilka dość ważnych pozycji w wydatkach nadzwyczajnych, jak n. p. sumę na budowę nowych mostów, bank hipoteczny etc.

W związku z tą kwestią można przedstawić porównawczo gospodarcze projekty budżetowe ostatnich trzech lat. Zwyczajne i nadzwyczajne dochody Łotwy są następujące:

	W milionach latów:		
	1925—26	1926—27	1927—28
Podatki	91,74	90,33	88,74
Należności i opłaty	8,88	10,96	11,21
Monopole państw. etc.	32,02	29,03	30,50
Państw. lasy, ziemie, wody, gmachy	14,73	20,65	13,00
Przedsiębiorstwa państw.	3,91	4,74	7,24
Państw. zakłady kredytowe i zyski z kapitału	3,85	5,72	6,18
Wpływ ze sprzedaży dóbr państw.	1,90	2,38	0,39
Pożyczki państw.	2,20	0,02	0,02
Różne dochody	1,70	2,11	1,82

Do budżetu na r. 1926—27 dodano jeszcze sumę uzupełniającą w kwocie 4 mil. latów, co wyniosło 169,93 mil. Gospo-

darczo zacieśniające są zwyczajne i nadzwyczajne wydatki w trzech ubiegłych latach:

	1925—26	1926—27	1927—28
Najwyższe urzędy państw.	2,36	2,47	2,47
Sprawy zagraniczne	2,26	2,50	2,28
Bezpieczeństwo publ.	8,20	8,44	8,22
Sądy i więzienia	5,35	5,63	5,65
Oświata	17,95	20,59	21,38
Praca i opieka społ.	9,55	12,73	11,85
Dozór sanitarny i higiena	2,41	2,27	2,76
Kontrola i popieranie produkcji	6,71	7,37	7,19
Komunikacja	9,99	12,14	10,70
Finanse państw.	4,08	4,50	4,26
Spłata długów	2,57	3,60	2,39
Investycje państw.	35,20	34,92	36,07
Różne gałęzie administracji	1,43	0,66	0,92
Różne wydatki	7,62	2,40	1,91
Armja	45,27	45,52	41,08

160,95 165,79 159,10

W tem porównaniu zwracają szczególnie uwagę wzrastające wydatki na cele oświatowe i wielka stosunkowo część budżetu ogólnego przeznaczona na cele społeczne. Należy zaznaczyć, że w wydatkach społecznych największe pozycje tworzą pensje i państwowe udziały w opłatach na rzecz Kas Chorych.

Wszelkie znaczenie gospodarcze posiadają państwowe inwestycje bądź bezpośrednie, bądź w postaci kredytów w rozmaitych dziedzinach życia gospodarczego. Wchodzą w to nowe linie komunikacyjne, wydatki na żeglugę, wydatki na tworzenie kapitałów obrotowych i zakładowych. Tendencję zniżkową wykazują wydatki na uzbrojenie.

FINLANDJA.

Przemysł Finlandji.

Finlandja poza wielkim przemysłem przerabającym płody rolne oraz bogactwa leśne posiadała zaledwie początki przemysłu w szerokim znaczeniu tego słowa. Warunki rozwoju przemysłu fińskiego utrudnione są w znacznej mierze brakiem większej ilości niezbędnych surowców. Z powodu małego zaludnienia kraju, liczyć się jednak trzeba z faktem, że zarówno już istniejący przemysł, jak i rozwijający się, w przyszłości pod względem znaczenia i ochrony i opieki państwowej zaspokoić potrafi częściowo, a nawet w niektórych gałęziach przemysłu całkowicie zapotrzebowanie krajowe. Długo jeszcze i stałe będzie musiał przemysł fiński (za wyjątkiem przemysłu drzewnego) liczyć na pomoc i opiekę państwa oraz społeczeństwa, bez której nie wytrzymuje często konkurencji z przemysłem zagranicznym. Konkurencja zaś ta stale ma duży teren działalności w Finlandji gdyż przemysł fiński w najlepszym wypadku przez szereg jeszcze lat zaspakajając będzie tylko częściowo potrzeby rynku miejscowego, wzrastające ciągle równomiernie z wzrostem zdolności nabywczej najszerzych mas ludności.

Według oficjalnej fińskiej statystyki rządowej liczba przedsiębiorstw przemysłowych w Finlandji w roku 1926 wyniosła 3.317, wzrastając w stosunku do liczby zakładów przemysłowych w roku poprzednim o 105. Liczba zatrudnionych robotników stanowiła 141.005 wzrastając o 1,576 w stosunku do roku poprzedniego. Wyplacone wszystkim robotnikom zatrudnionym w przemyśle wynagrodzenie dochodziło do sumy 1,671 milj. f.m.k., również wzrastając o 4,1 procent w stosunku do roku poprzedniego.

Największą płacę otrzymywali pracownicy w przemyśle graficznym czyli mniej więcej około 15 tysięcy marek fińskich rocznie. Niższe zaś przeciętne płace utrzymywały się w przemyśle włókienniczym, sięgając zaledwie 9.000 rocznie od osoby, co w pewnej mierze tłumaczy się też wielkim zastosowaniem w tej gałęzi wytwórczości pracy kobiecej.

Wartość brutto całkowitej produkcji przemysłowej Finlandji wynosi 10.126.182 tysięcy marek fińskich, czyli wzrastając o 8,4 procent w porównaniu z rokiem poprzednim. Zaznaczyć należy w tem miejscu, że całkowita wartość produkcji przemysłowej zbliża się szybkimi krokami do wartości brutto produkcji rolniej, która wynosi okragło 11,160 milionów marek fińskich.

Ogólna wartość zużytych w przemyśle fińskim surowców wynosi 5,509 milj. f.m.k., z czego wartość surowców krajowych określa się na 2,066 milj. mk., oraz wartość surowców importowanych na 2.178 milj. fińsk. Wartość zaś półfabrykatów fińskich figuruje w sumie 1,165 milj. mk.

Siła zaś mechaniczna używana w całym przemyśle Finlandji wyraża się w sumie 425.048 K. M.

Przemysł drzewny i papierniczy Finlandji omówiłem osobno. Pozostaje tylko dla zorientowania się w rozmiarach przemysłu tego w Finlandji podać w liczbach okrągłych rozmiary produkcji poszczególnych artykułów:

Papier około 260.000 tonn, z czego papieru rotacyjnego około 170.000 tonn, Kraj zaś zużywa rocznie około 30.000 tonn. Masa drzewna — około 250.000 tonn, z czego zużywa się około 130.000 tonn do wyrobu papieru i około 30.000 tonn do wyrobu tektury.

Celuloza — około 400.000 tonn, z czego 16 fabryk wyrabiają celulozę sulfitową łącznej produkcji około 300.000 tonn, oraz 8 fabryk celulozę sodową z produkcją około 100.000 tonn. Kraj reasumuje około 120.000 tonn rocznie a reszta przeznaczona jest na wywóz.

Tektura — około 55.000 tonn. Dla swojej ekspansji zagranicznej omawianych wyżej przemysł wytworzył szereg następujących związków:

„Finska Pappersbrunnsforeningen”, który ma za zadanie wywóz papieru zagranicę, z wyjątkiem krajów bałtyckich i Rosji Sowieckiej.

„Finska Papperskontoret”, który zajmuje się sprzedażą papieru wewnątrz kraju oraz do krajów bałtyckich i Rosji Sowieckiej.

„Finska Cellulosaföreningen”, który łączy i reprezentuje prawie wszystkie fabryki celulozy w Finlandji.

„Finska Träsliperiföreningen”, który pośredniczy w sprzedaży masy drzewnej i tektury.

„Faniendustriiföreningen”, który łączy cały przemysł fornirowy.

„Finska Trätrullerfabriksföreningen”, który łączy przemysł szpulkowy.

Żelazo handlowe produkowane jest w Finlandji w dwóch przedsiębiorstwach przemysłowych: „Elektrometallurgiska A. B. Vuoksenniska” i „A. B. Värtsilä”, Produkcja ta jest bardzo nieznaczna i projektowane jest nawet jej zaniechanie. Potrzebny surowiec sprowadzany jest z zagranicy (ze Szwecji), oraz częściowo czerpany jest ze smelcu, znajdującego się wewnątrz kraju, również ze szlamu i osadu na powierzchni jezior. Produkcja wyrobów martenowskich i żelaza walcowanego znajduje miejsce w czterech fabrykach: „Värtsilä A. B.”, „Dalbruks A. B.”, „Fiskars A. B. w Aminerefors” i „Inha Bruks A. B.”

Produkcja żelaza fasonowego oraz biachy nie może zupełnie wytrzymać konkurencji zagranicy; produkcja zaś żelaza sztabowego równa się ilościowo masie żel-

(Dokończenie na str. 4-ej.)

Wstępujcie do Związku Strzeleckiego.

BAL BIAŁEJ CHRYZANTEMY

DOROCZNY REPREZENTACYJNY BAL
ZWIĄZKU STRZELECKIEGO

pod protektoratem Marszałka Józefa Piłsudskiego.

odbędzie się w Wilnie dnia 1-go lutego w salonach Domu Oficera Polskiego.

laza tegoż sprowadzanego z zagranicy, nie licząc kilka lat ostatnich, gdy dumping'owe ceny zagraniczne wytworzyły spekulacyjny import tych artykułów. Zaznaczyło się to zwłaszcza w okresie sprawozdawczym, gdy produkcja wewnętrzna stała na zwykłym poziomie dochodząc do 27.000 tonn, a import wyniósł 52.000 tonn.

Utworzenie międzynarodowego kartelu stalowego stworzyło nieco pomyślniejsze konjunktury dla przemysłu fińskiego, z powodu wzrostu cen w krajach skartelowanych. Dało się również zaznaczyć po raz pierwszy zainteresowanie przemysłem me-

talowym polskim, gdzie ceny były niskie i konkurowały z Zachodem. Konjunktury te były jednak krótkotrwałe.

Produkcja wewnętrzna wobec tego zagrożona jest koniecznością likwidacji. Prezes Związku Przemysłu Fińskiego byłby ministrem przemysłu i handlu p. Vilja neu propaguje obecnie ideę przemian przemysłu metalowego Finlandii, celem ratowania tej gałęzi wytwórczości rodzimej.

Niżej podane zestawienie obrazuje tak wytwórczość, jak i wywóz oraz zużycowanie poszczególnych gatunków żelaza w Finlandii w latach ostatnich (w tonnach).

S u r o w i e c

wytworzono	marcenowski	zwykły	razem	przywieszono do kraju	zużytkowano w kraju ogółem.
rok 1921	6.819	3.203	10.022	3.931	13.952
" 1922	7.221	5.851	13.072	10.738	23.810
" 1923	5.915	3.277	9.192	15.021	24.218
" 1924	6.249	4.386	10.635	18.319	28.954
" 1925	6.000	5.352	11.352	15.161	26.513

Żelazo sztabowe

wytworzono	tonn	tys. fmk.	przywieszono	tonn	tys. fmk.
rok 1921	16.726	43.013	10.860	29.228	
" 1922	20.022	55.869	28.087	59.727	
" 1923	20.347	51.640	40.058	71.347	
" 1924	24.145	51.763	24.805	44.183	
" 1925	28.146	57.736	25.671	43.578	
" 1926	26.826	55.267	52.582	76.244	

Żelazo profilowe

przywieszono	tonn	tys. fmk.	przywieszono	tonn	tys. fmk.
rok 1921	516	1.705	2.825	10.984	
" 1922	991	2.219	8.745	25.268	
" 1923	1.756	2.786	9.328	22.253	
" 1924	3.697	5.890	12.565	26.792	
" 1925	5.848	8.033	10.959	23.893	
" 1926	11.763	15.600	15.094	29.035	

Przemysł maszynowy, zatrudniony wykończaniem półfabrykatów i ich montowaniem, posiadał w roku ubiegłym dobre konjunktury, mając liczne zamówienia na rok 1928, wskutek czego zwiększył liczbę zatrudnionych robotników.

Przedsiębiorstwa, przeprowadzające elektryfikację Finlandii, posiadały w roku ubiegłym duże zamówienia instalacyjne w

związku z robotami na Imatrze oraz na wodospadzie Nokja. Siła mechaniczna, otrzymana z tego wodospadu, jest przesyłana obecnie do Raumo i Björneborga. W związku z powyższym, warsztaty, wyrabiające części urządzeń elektrotechnicznych, pracowały pomyślnie przez cały rok.

(D. c. n.).

Proces związku młodzieży komunistycznej w Rydze.

RYGA, (Pat). Wielki proces członków związku młodzieży komunistycznej zakończył się skazaniem 5 oskarżonych pomiędzy którymi znajduje się emisariusz kominternu Miller na trzy—sześć lat ciężkich robót, 15 oskarżonych skazanych zostało na 2—4 lat twierdzy, 6 uniewinniono. W kilku miastach między innymi w Li-bawie nastąpiły nowe aresztowania wśród komunistów.

Przeciwko podatkowi.

BERLIN, (Pat). Według dzienników 88 rolników z okręgu Waren wystosowało do urzędu skarbowego w Meklemburg-Lubece pismo zawiadamiające, że wobec niewystarczającej akcji subwencyjnej rządu meklemburskiego na rzecz ofiar katastrofy żywiołowej w okresie ostatnich dni postanowili oni nie płacić w przyszłości podatków i gotowi są ponieść wszelkie konsekwencje tej decyzji.

Zawalenie się sanatorium kolejowego w Bystrym.

WARSZAWA, (Pat). Wobec ukazania się w prasie codziennej nieprawdziwych wiadomości o zawaleniu się sanatorium kolejowego w Bystrym Ministerstwo Komunikacji wyjaśnia, że wznoszony obecnie budynek sanatorium kolejowego w Bystrym nie stanowi własności zarządu kolejowego i budowany jest z funduszy kolejowej Kasy Chorych. Dyrekcja kolei państwowych w Katowicach przyjęła na siebie jedynie obowiązek bezpłatnego nadzoru technicznego nad budową sanatorium.

We wznoszonym budynku miało rzeczywiście ostatnio miejsce nieznaczne uszkodzenie muru, spowodowane niezwykłą różnicą temperatury, która dochodzi do 40 stopni, wskutek czego kilka ścian wyższego parteru, który obecnie jest budowany wypaczyło się i częściowo runęło, podczas gdy reszta parteru nie ucierpiała. Poza różnicą temperatury przyczynił się do tego silny wicher, który panował w Bystrym w krytycznym dniu. Koszt doprowadzenia wyższego parteru do należytego stanu wyniósł około 2.000 zł.

Na tropie zbrodni po latach 13-letnich.

(Tel. od wł. kor. z Warszawy).

Jedynym w swoim rodzaju w dziejach kryminalistyki polskiej i rzadki w ogóle fakt zdarzył się wczoraj w Mokotowie.

Oto w godzinach rannych do komisariatu 16-go zgłosił się Jakób Dąbrowski (Puławska 61) i złożył zawiadomienie o zbrodni z przed lat 13-tych. Opowiedział on, że w drugim roku wojny światowej, w r. 1915, zamorowano jego żonę, Zofię, przyczem po dokonaniu zbrodni jej sprawcy zarabowali 4.000 rubli.

Mara Bunewa, 27 letnia rozwódka, która dnia 13 b. m. wystrzałem z rewolweru zabiła w Skopli wyższego urzędnika Welimira Prelicza.

Wileński komitet dla uczczenia pamięci Berka Joselowicza.

Onegdaj odbyło się pod przewodnictwem dyr. W. Gizbert-Studnickiego posiedzenie Komitetu dla uczczenia pamięci Berka Joselowicza, na którym dokonano podziału pracy, tworząc pięć komisji: organizacyjną pod kierunkiem dyr. Studnickiego, imprez (przewodniczący dr. Rudnicki), odczytową (przewodniczący dr. Hirschberg) i wydawniczą (przewodniczący prof. Matusiak). Zorganizowaniem i przygotowaniem uroczystej mszy zajmie się osobna komisja z p. Laskowem na czele.

W najbliższym czasie utworzony zostanie Komitet honorowy, w którym zasiadą najwybitniejsi przedstawiciele władz i społeczeństwa. Ogółem jest akcja wileńskiego komitetu dla uczczenia pamięci Berka Joselowicza zakrojona na wielką skalę.

Policjanci początkowo wierzyć poprostu nie chcieli opowiadani Dąbrowskiego, lecz gdy ten przytoczył cały szereg okoliczności krwawego mordu, a ponadto nie wahął się wskazać zbrodniarzy, którzy obecnie zamieszkują w Warszawie, postanowiono sprawę wysłuchiwać.

Jako mordców swej żony i sprawców rabunku Dąbrowski wymienił małżonków Toporowskich, Stanisław Szulickiego (Mokotowska) i małżonków Makowskich.

Sprawę tę przekazano bractwie wykonawczej urzędu śledczego, która prowadzi energiczne dochodzenie celem wyjaśnienia niezwykłej historii. Ponieważ przez 13 lat zbrodniarze mogli zastrzeż wszelkie ślady i zniszczyć kompromitujące ich dowody, śledztwo jest ogromnie utrudnione.

Życie gospodarcze.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu o przemyśle ludowym w Polsce.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu podało w tych dniach do wiadomości publicznej następujący oficjalny komunikat w sprawie rozwoju przemysłu ludowego w Polsce oraz akcji Ministerstwa, zmierzającej do poparcia tej gałęzi wytwórczości narodowej.

„Przemysł ludowy, czytamy w komunikacie, wytwarza niemal we wszystkich dziedzinach wytwórczości, przerabia krajowy surowiec niemal we wszystkich jego gatunkach i zatrudnia kilka milionów ludności kraju rolniczej i drobno-mieszczańskiej sezonowo w okresie, wolnym od innych prac zawodowych, przeważnie w ciągu pięciu miesięcy zimowych. W miastach przemysł ten nieco odchyła się swym charakterem od typu ludowego i występuje pod nazwą domowego. Dzięki tej wielkiej w sumie pracy, przynoszącej corocznie dużą ilość produktów, tak użytkowych, jak i zdobniczych, przemysł ludowy pokrywa znaczną część zapotrzebowania krajowego, co nie jest bez znaczenia dla państwa — pomimo niewielkiego udziału tej produkcji w wywozie zagranicę.

W okresie rządów zaborskich przemysł ludowy był niemal w zupełnym zaniedbaniu nie popierany wcale przez rządy, a w znikomej mierze przez społeczeństwo. Zamarł on w b. dzielnicy pruskiej, wyparty i wynaradawiany niemieckimi wyborami, zmałał bardzo w b. dzielnicy austriackiej, która stała się terenem eksportu dla przemysłu niemieckiego, a beładnie rozwijał się w b. dzielnicy rosyjskiej. W pierwszych latach państwowości polskiej położenie tego przemysłu niewiele się polepszyło z powodu braku funduszy na jego popieranie. Ministerstwo Przemysłu i Handlu przeprowadziło ankiety rozpoznawcze oraz ustawy o popieraniu przemysłu ludowego, która została uchwalona w dniu 31 lipca 1924 roku.

Właściwa praca nad przemysłem ludowym zaczyna się dopiero od wejścia w życie wzmiankowanej ustawy, która wyznacza dwa fundusze, zasiłkowy i kredytowy na poparcie przemysłu ludowego, oraz powołała do życia Komitet Popierania Przemysłu Ludowego przy Ministrze Przemysłu i Handlu jako ciało doradcze. Komitet, w którego skład weszli przedstawiciele zainteresowanych Ministerstw (Skarb, Przemysł i Rolnictwo) i Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego oraz inne osoby ze świata społecznego i handlowego zorganizował się dopiero w grudniu 1924 r. Fundusz zasiłkowy służył na subwencjonowanie towarzystw propagand, funduszu zaś kredytowego którego istnienie ograniczono do połowy r. 1929, a który stanowi główny cel i wartość ustawy, wcale nieuruchomiono za poprzednich rządów.

O poważniejszej pracy w tych warunkach trudno było marzyć. Mimo tych trudności dzięki wysiłkom Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz niektórych towarzystw, szczególnie warszawskiego, przeprowadzono badania nad stanem przemysłu uruchomiono lub poparto szereg kursów w zakresie tkactwa, koszykarstwa i kroju, szycia i przygotowano projekty organizacji, służących popieraniu przemysłu.

Przygotowywane prace wywypukły się w wydawnictwie Komitetu Popierania Przemysłu Ludowego, obejmującym cztery publikacje (nakładem Ministerstwa): 1) Organizacja popierania przemysłu ludowego; 2) Zarys przemysłu ludowego w Polsce; 3) Wilkna w Polsce; 4) Przemysł ludowy w województwach wileńskim, nowogródzkim, poleskim i wołyńskim (1927).

Podjęta akcja nabrała właściwego, żywego tempa dopiero w ostatnim roku, obecny rząd przystąpił do pełnego wykonania ustawy i powszechnie ujawnił żywe zainteresowanie się rozwojem przemysłu ludowego. Uruchomiono fundusz ulgowego kredytu w P. K. O. i przeznaczono go dla bazarów przemysłu ludowego, które mają za zadanie finansowanie wytwórczości ludowej i zorganizowanie handlu. Dzięki temu oraz akcji subwencyjnej powstał cały szereg nowych towarzystw ogarniających swą działalnością nieknięte dotychczas terytory, oraz rozwinęły się lub zorganizowały bazy. Obecnie działają tow. przemysłu ludowego w Warszawie, Wilnie, Kościerzynie (to przenosi się do Torunia) Nowogród, Brześciu nad B., Lublinie i Krakowie oraz organizuje się w Poznaniu. Bazy przemysłu ludowego działają: w Warszawie, Wilnie, Kościerzynie, Brześciu nad B., Lwowie, Krakowie. Największy stopień rozwoju osiągnęło T-wo P. P. L. w Warszawie rozwijając założony u siebie bazar do tego stopnia, że wywozi on obecnie zagranicę wyroby niektórych przemysłów zdobniczych szczególnie kilimów (w ostatnim roku do samej Szwecji za 200 tys. zł.), oraz prowadząc kilka kursów stałych w Warszawie (tkactwa, kilimkarstwa, koszykarstwa i instruktorów przemysłu ludowego) i na prowincji, z których na szczegól-

ną uwagę zasługuje stacja ceramiczna i kurs ceramiczny (garncarstwa ludowego) w Wiszniewie, kilka spółdzielni lnarsko-konoplanych (międlarnie), jedną przedziałnię pokazową i inne. Towarzystwa podążyły za warszawskim w kierunku zakładania i uruchomienia bazarów oraz prowadzenia kursów w różnych gałęziach wytwórstwa.

Program tej akcji, coraz większego nabierającej rozmachu, dotyczy przede wszystkim ulepszenia sposobów produkcji w myśl przesłanek ekonomicznych i zorganizowania handlu w zakresie przemysłu ludowego.

Wobec wielkiej ilości różnych gałęzi przemysłu cała praca musi skupić się na kilku najważniejszych jak przemysł tkacki wraz z pomocniczymi rozszaraki, międlarski i przedziałniczy, kilimkarski, wiklinarsko-koszykarski, ceramiczny, rzeźbiarski, plecionkarski, skórnicy. Niektóre z nich zatrudniają dziesiątki, a nawet setki tysięcy wytwórców.

KRONIKA KRAJOWA.

— Kredyt hodowlany dla woj. nowogródzkiego. Państwowy Bank Rolny w Wilnie przystępuje do kredytowania za pośrednictwem odpowiedzialnych Spółdzielni kredytowych, względnie powiatowych kas oszczędności właścicieli średnich gospodarstw rolnych o obszarze od 50 do 150 ha ziemi, posiadających obory, pod warunkiem, że gospodarstwa te przystąpią bądź do mielarzy spółdzielczych, bądź do powstających związków serowarskich.

Na akcję tę przeznaczono się narazie na wojew. nowogródzkie 500.000 złotych.

Pożyczki będą wydawane na termin do jednego roku przy oprocentowaniu 9 i pół proc. w stosunku rocznym, płatnem z góry.

Ubiegający się o pożyczki właściciele średnich gospodarstw rolnych winni będą składać podania do właściwych instytucji kredytowych.

Do podań należy dołączyć opinię spółdzielni mleczarskiej lub serwarskiej, względnie związku serowarskiego, do którego petent należy. Opinią winna stwierdzić, że petent jest członkiem spółdzielni i że dostarcza do spółdzielni całe mleko ze swego gospodarstwa.

Z CAŁEJ POLSKI.

— Dekret w sprawie parcelacji. Jak się dowiadujemy, został opracowany projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o nabywaniu ziemi przez instytucje do parcelacji upoważnione.

Istotna treść rozporządzenia stanowi artykuł V, zwalniający od opłat skarbowych i samorządowych akta nabycia nieruchomości ziemskich przez instytucje do parcelacji upoważnione. Dalsze artykuły projektu rozporządzenia zmierzają do zagwarantowania w drodze ustawodawczej, że nabyta bez opłat skarbowych i samorządowych ziemia istotnie zostanie rozparcelowana.

— Premjowa pożyczka inwestycyjna. Rada ministrów w dn. 22 m. b. uchwaliła projekt dekretu p. Prezydenta Rzplitej, upoważniający Ministra Skarbu do wypuszczenia 4% Państwowego Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej do wysokości 50 milionów złotych w obligacjach po 100 zł. opiewających na okaziciela.

Pożyczka zabezpieczona całym ruchym i nieruchomym majątkiem państwowym, spłacana będzie przez wylosowywanie obligacji w ciągu lat 10 ciu.

Losowanie premij będzie się odbywać dwa razy do roku w dniach 1 kwietnia i 1 października.

W pierwszym losowaniu, które odbędzie się w dniu 1 kwietnia 1928 r., wylosowana będzie 1 premja na 200.000 zł., 10 premij po 10.000 zł., 63 premje po 1.000 zł., 252 premje po 500 zł. i 1.044 premje po 250 zł. Łącznie w dniu 1 kwietnia r. b. wylosowanych będzie 750.000 zł.

— Uproszczenie form udzielania kredytów rolniczych. Państwowy Bank Rolny zamierza w r. b. uprościć formy udzielania kredytów. W zakresie pożyczek długoterminowych będzie podniesione minimum z 500 do 2.000 zł., albowiem formalności przy udzielaniu kredytów są jednakowe czy to przy mniejszych, czy też przy większych sumach, koszty zaś bardziej obciążają drobne kredyty. Natomiast pożyczki krótkoterminowe do wysokości 2.000 zł. będą mogły być uzyskiwane przez matorolnych, za pośrednictwem spółdzielni kredytowych, kas powiatowych, gminnych i in. Będzie poza tem utworzony wydział emigracyjny w celu ochrony emigrantów od wyzysku przy sprzedaży gospodarstw rolnych.

Z funduszu nowej pożyczki ma być wydzielony kredyt melioracyjny. P. B. R. projektuje wypuszczenie w 1928 r. obligacji melioracyjno-inwestycyjnych, utrwalając w ten sposób źródło tego kredytu.

Więści z kraju.

KRONIKA GRODZIENSKA.

— Powiatowa Kasa Chorych w Grodnie. Grodzieńska Kasa Chorych zaczęła funkcjonować w sierpniu r. 1924 początkowo w wynajętym lokalu nie przystosowanym do potrzeb tego rodzaju instytucji. W rok później t. j. w sierpniu r. 1925 Kasa nabyła na własność dom przy ul. Mostowej, który po odpowiednich przeróbkach i remoncie jest i obecnie siedzibą tej pożytecznej instytucji.

Kasa Chorych kieruje komisarz rządowy p. Pawłowski. W r. 1926 zostały rozpisane i przeprowadzone wybory do władz Kasy. Władze nadzorcze jednak wybory anulowały. Kiedy nastąpią ponowne wybory, nie wiadomo.

Kasa Chorych prowadzi przez lekarzy specjalistów 9 ambulatorjów: chirurgiczne, ginekologiczno-akuszerskie, chorób wewnętrznych.

Ogółem Kasa Chorych posiada 17 lekarzy. Poszczególne działy prowadzą specjaliści—lekarze, jak następuje:

chirurgia—dr. pułk. Śleszyński, ginekologia i akuszeria—dr. Saronek, choroby nerwowe—dr. Lichtenstein, choroby dziecięce—dr. Lenartowicz, skóra i weneryczne—dr. Higier i dr. pułk. Werakso,

choroby oczne—dr. Rupp, choroby ucha, gardła i nosa — dr. Szumkowski,

choroby wewnętrzne—dr. Krzeczowski, dr. Łobzyc, dr. Wolański (płuca) i dr. Altfeld (żołądek i przewód pokarmowy).

Obłożnie chorych obsługują lekarze dzielnicy dr. Sajet, dr. Buteński, dr. Epszejn, dr. Hartglas i dr. Sobol, którzy na każde wezwanie odwiedzają chorych w mieszkaniu, a w razie potrzeby wywołują pomocy specjalistów.

Naczelnym lekarzem Kasy jest dr. Lenartowicz.

Ambulatorjum dentystyczne pozostaje pod kierownictwem dr. Gitis. Chorych obsługuje 7 dentystów.

Gabinet fizyko-terapii prowadzi dr. Lichtenstein.

Personel pomocniczy składa się z 3 sił pielęgniarskich i 18 akuserek.

Prócz ambulatorjów w Grodnie Kasa prowadzi ambulatoria w powiecie grodzieńskim, a mianowicie:

w Krynkach—dr. Miłaszewicz, w Skidlu—dr. Eljmont, w Jeziorach—dr. Łowkiewicz.

Grodzieńska Kasa Chorych liczy około 9 tysięcy ubezpieczonych, a rodzinny członków ubezpieczonych wynoszą około 20 tysięcy osób.

Prócz lecznictwa jest prowadzona akcja zapobiegawcza w zakresie chorób płucnych (gruźlica), wspólnie z Towarzystwem Przeciwgruźliczym, które prowadzi przychodnię przeciwgruźliczą. Pomoc Kasy Chorych wyraża się w wydajnym subsydjowaniu Towarzystwa. Wspólnie z Oddziałem Polskiego Czerwonego Krzyża prowadzona jest stacja opieki nad matką i dzieckiem.

W razie potrzeby Kasa Chorych korzysta ze szpitali miejscowych: miejskiego, żydowskiego i prywatnej lecznicy dr. Blumstejna. (w. p.).

KRONIKA ŚWIECIAŃSKA.

— Rocznicą powstania styczniowego w Świecianach. W rocznicę powstania styczniowego odbył się w Świecianach cały szereg uroczystości, które się rozpoczęły defiladą stowarzyszeń P. W. Poszczególne oddziały Związku Strzeleckiego odbyły marsz ze swych siedzib do Świecian, mając do przebycia odległość od 15 do 37 klm. Według klasyfikacji, przeprowadzonej na podstawie szybkości i formy, w jakiej oddziały przybyły do Świecian, przez władzę wojskową, I nagrodę otrzymał oddział Podbrodzie, II nagr. otrzymał oddział Ignalino, i III nagrodę oddział Nowo-Świeciański. Po rozdaniu nagród odbyła się na rynku świeciańskim przy licznie zgromadzonej publiczności defilada oddziałów Zw. Strzel. i hufców P. W. przed starostą świeciańskim p. Mydlarzem i przedstawicielami wojska w osobach pp. mjr. Engla i kpt. Babińskiego, strzelców—ob. Dąbrowskiego.

Po wspólnym obiedzie w miejscowym Ognisku, podczas którego przemawiali kmdt. obwołu i kierownik obwołu ob. ob. Szafarski i Piekarski wzniesiono okrzyki na cześć Marszałka Piłsudskiego, Rzeczypospolitej Polskiej, czynu strzeleckiego, entuzjastycznie podchwyczone przez zebranych. Następnie odbyła się przy szczerze zapelnionej sali w lokalu szkoły powszechnej akademja. Akademję zagał p. starosta Mydlarz, poczem nastąpiły przemówienia kpt. Babińskiego i innych. Zebrana w liczbie przeszło 200 osób publiczność jednogłośnie uchwaliła wysłanie hołdowniczej depeszy do Marszałka Piłsudskiego. Wieczorem po akademji o'egany został w lokalu gimnazjum „Kordjan”, co godnie zakończyło podniosłą uroczystość obchodu rocznicy powstania.

